

Antifón Sofista

Testimonia DK 87 A

A 1 = Suidás, Lexicon s.v. *Antifón*

Antifón z Athén, vykladač věštechbých znamení, epický básník a sofista. Říkalo se mu „Kuchař slov“.

Antifón z Athén, vykladač snů. Napsal *O posuzování snů* (B 78-81).

Ἄντιφῶν Ἀθηναῖος τερατοσκόπος καὶ ἐποποιὸς καὶ σοφιστής· ἐκαλεῖτο δὲ Λογομάγειρος.

Ἄντιφῶν Ἀθηναῖος ὄνειροκρίτης· Περὶ κρίσεως ὀνείρων (B 78-81) ἔγραψεν.

A 2 /1 = Hermogenés, De ideis II, 399, 18 R. = *Peri ideón logón* II, 11, 107 Rabe

περὶ δὲ Ἄντιφῶντος λέγοντας ἀνάγκη προειπεῖν, ὅτι καθάπερ ἄλλοι τέ φασι οὐκ ὀλίγοι καὶ Δίδυμος ὁ γραμματικός, πρὸς δὲ καὶ ἀπὸ ἱστορίας φαίνεται, πλείους μὲν γεγόνασιν Ἄντιφῶντες, δύο δὲ οἱ σοφιστεύσαντες, ὧν καὶ λόγον ἀνάγκη ποιήσασθαι. ὧν εἷς μὲν ἐστὶν ὁ ῥήτωρ, οὗπερ οἱ φονικοί φέρονται λόγοι καὶ [οἱ] δημηγορικοί καὶ ὅσοι τούτοις ὅμοιοι, ἕτερος δὲ ὁ καὶ τερατοσκόπος καὶ ὄνειροκρίτης λεγόμενος γενέσθαι, οὗπερ οἱ τε Περὶ τῆς ἀληθείας (B 1-44) εἶναι λέγονται λόγοι καὶ ὁ Περὶ ὁμονοίας (B 44a-71) (καὶ οἱ δημηγορικοί) καὶ ὁ Πολιτικός (B 72-77). ἐγὼ δὲ ἔνεκα μὲν τοῦ διαφόρου τῶν ἐν τοῖς λόγοις τούτοις ἰδεῶν πείθομαι δύο τοὺς Ἄντιφῶντος γενέσθαι (πολὺ γὰρ ὡς ὄντως τὸ παραλλάττον τῶν ἐπιγραφομένων τῆς Ἀληθείας λόγων πρὸς τοὺς λοιπούς), ἔνεκα δὲ τοῦ καὶ παρὰ Πλάτωνι (Menex. 236a) καὶ παρ' ἄλλοις ἱστορουμένου πάλιν οὐ πείθομαι. Θουκυδίδην γὰρ Ἄντιφῶντος εἶναι τοῦ Ῥαμνουσίου μαθητὴν ἀκούω πολλῶν λεγόντων, καὶ τὸν μὲν Ῥαμνούσιον εἰδὼς ἐκεῖνον, οὗπερ εἰσὶν οἱ φονικοί, τὸν Θουκυδίδην δὲ πολλῶν κεχωρισμένον καὶ κεκοινωνηκότα τῶν εἶδει τῶν τῆς Ἀληθείας λόγων, πάλιν οὐ πείθομαι. οὐ μὴν ἀλλ' εἴτε εἷς ὁ Ἄντιφῶν ἐγένετο, δύο λόγων εἶδεσι τοσοῦτον ἀλλήλων διεστηκότων χρησάμενος, εἴτε καὶ δύο, χωρὶς ἐκάτερος ὁ μὲν τοῦτο, ὁ δὲ ἐκεῖνο μετελθὼν, ἀνάγκη χωρὶς περὶ ἐκατέρου διελθεῖν· πλεῖστον γὰρ ὡς ἔφαμεν τὸ μεταξύ. ... περὶ τοῦ Ῥαμνουσίου Ἄντιφῶντος.

A 2 /2 = Hermogenés, De ideis II, 399, 18 R. p. 401, 12 = *Peri ideón logón* 2, 11, 146 Rabe

‘Ο δ’ ἕτερος Ἀντιφῶν, οὐπερ οἱ τῆς Ἀληθείας εἰσὶ λεγόμενοι λόγοι, πολιτικὸς μὲν ἤκιστα ἔστι, σεμνὸς δὲ καὶ ὑπέρογκος τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῶι δι’ ἀποφάνσεων περαίνειν τὸ πᾶν, ὃ δὴ τοῦ ἀξιωματικοῦ τε λόγου ἔστι καὶ πρὸς μέγεθος ὀρῶντος, ὑψηλὸς δὲ τῆι λέξει καὶ τραχύς, ὥστε καὶ μὴ πόρρω σκληρότητος εἶναι. καὶ περιβάλλει δὲ χωρὶς εὐκρινείας, διὸ καὶ συγχεῖ τὸν λόγον καὶ ἔστιν ἀσαφὴς τὰ πολλά. καὶ ἐπιμελῆς δὲ κατὰ τὴν συνθήκην καὶ ταῖς παρισώσεσι χαίρων. οὐ μὴν ἤθους γέ τι οὐδ’ ἀληθινοῦ τύπου μέτεστι τῶι ἀνδρὶ, φαίην δ’ ἂν ὡς οὐδὲ δεινότητος πλὴν τῆς φαινομένης μὲν, οὐ μὴν οὐσης γε ὡς ἀληθῶς. ἐγγύς δὲ τῆς ιδέας ἔστι ταύτης καὶ ὁ Κριτίας· διὸ καὶ μετὰ τοῦτον εὐθύς περὶ Κριτίου λέξομεν.

A 3 = Xenofón, Memorabilia I, 6, 1-15 (př. V Bahník)

(1) Nebylo by vhodné pominout jeho [Sókratovy] rozmluvy se sofistou Antifóntem. Když totiž Antifón jednou chtěl Sókratovi odvést žáky, přišel k němu a promluvil v jejich přítomnosti toto:

(1) ἄξιον δ’ αὐτοῦ καὶ ἅ πρὸς Ἀντιφῶντα τὸν σοφιστὴν διελέχθη μὴ παραλιπεῖν. ὁ γὰρ Ἀντιφῶν ποτε βουλόμενος τοὺς συνουσιαστὰς αὐτοῦ παρελέσθαι προσελθὼν τῶι Σωκράτει παρόντων αὐτῶν ἔλεξε τάδε·

(2) „Sókrate, já jsem se domníval, že ti, kdo filosofují, se nutně stávají šťastnějšími. Ty však, jak se mi zdá, sis z filosofie odnesl pravý opak. Vždyť žiješ tak, že by ani žádný sluha u svého pána při takovém živobytí nezůstal. Jíš nejhorší možná jídla a piješ nejhorší nápoje, tvoje oblečení není pouze špatné, ale navíc stejně v létě i v zimě, chodíš bosý a bez spodního oděvu.

(2) ὦ Σώκρατες, ἐγὼ μὲν ὡμίην τοὺς φιλοσοφοῦντας εὐδαιμονεστέρους χρῆναι γίνεσθαι· σὺ δέ μοι δοκεῖς τὰναντία τῆς φιλοσοφίας ἀπολελαυκέσαι. ζῆις γοῦν οὕτως ὡς οὐδ’ ἂν εἷς δοῦλος ὑπὸ δεσπότηι διαιτώμενος μείνειε· σιτία τε σιτῆι καὶ ποτὰ πίνεις τὰ φαυλότατα, καὶ ἱμάτιον ἠμφίεσαι οὐ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρους τε καὶ χειμῶνος, ἀνυπόδητός τε καὶ ἀχίτων διατελεῖς.

(3) Přesto nepřijímáš peníze, i když jejich získávání těší a jejich vlastnění činí život svobodnějším a také příjemnějším. Ve všech řemeslech učitelé působí, že je učedníci napodobují; pokud však i ty takto vedeš své žáky, uvaž, že jsi učitelem nešťěstí.“

Na to mu Sókratés odpověděl:

(3) καὶ μὴν χρήματά γε οὐ λαμβάνεις, ἃ καὶ κτωμένους εὐφραίνει καὶ κεκτημένους ἐλευθεριώτερόν τε καὶ ἥδιον ποιεῖ ζῆν. εἰ οὖν ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς μιμητὰς ἑαυτῶν ἀποδεικνύουσιν, οὕτω καὶ σὺ τοὺς συνόντας διαθήσεις, νόμιζε κακοδαιμονίας διδάσκαλος εἶναι. καὶ ὁ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπε·

(4) „Zdá se mi, Antifónte, že považuješ můj život za takto bídný, takže jsem přesvědčen, že by sis vybral raději zemřít než žít jako já. Nuže, podívejme se, proč ti můj způsob života připadá krutý.

(4) Δοκεῖς μοι, ὦ Ἀντιφῶν, ὑπειληφέναι με οὕτως ἀνιαρῶς ζῆν, ὥστε πέπεισμαι σὲ μᾶλλον ἀποθανεῖν ἢ ἐλέσθαι ἢ ζῆν ὥσπερ ἐγώ. ἴθι οὖν ἐπισκεψώμεθα τί χαλεπὸν ἦισθησαι τοῦμοῦ βίου.

(5) Snad proto, že ti, kdo přijímají peníze, musí odpracovat to, za co přijali mzdu; avšak já, když nic neberu, nemusím rozmlouvat s tím, s kým nechci? (...)

(5) πότερον ὅτι τοῖς μὲν λαμβάνουσιν ἀργύριον ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀπεργάζεσθαι τοῦτο ἐφ' ᾧ ἂν μισθὸν λάβωσιν, ἐμοὶ δὲ μὴ λαμβάνοντι οὐκ ἀνάγκη διαλέγεσθαι ᾧ ἂν μὴ βούλωμαι; ἢ τὴν δίκαιάν μου φαυλίζεις ὡς ἦττον μὲν ὑγιεινὰ ἐσθίοντος ἐμοῦ ἢ σοῦ, ἦττον δὲ ἰσχυρὸν παρέχοντα;

(10) Zdá se mi, Antifónte, že to, co považuješ za štěstí, je rozmařilost a nákladnost. Já však za božské považuji nemít žádné potřeby; mít jich co nejméně, to pokládám za nejbližší božskému a ono božské za nejlepší, to nejbližší božskému pak za nejbližší nejlepšímu.“

(10) ἔοικας, ὦ Ἀντιφῶν, τὴν εὐδαιμονίαν οἰομένωι τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν εἶναι; ἐγὼ δὲ νομίζω τὸ μὲν μηδενὸς δεῖσθαι θεῖον εἶναι τὸ δ' ὡς ἐλαχίστων ἐγγυτάτω τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ μὲν θεῖον κρατίστον, τὸ δ' ἐγγυτάτω τοῦ θεοῦ ἐγγυτάτω τοῦ κρατίστου.

(11) Když Antifón znovu rozmlouval se Sókratem, řekl:

„Sókrate, považujti tě sice za spravedlivého, avšak vůbec ne za moudrého. Domnívám se, že to také sám pochopíš. Vždyť za svou společnost nepožaduješ žádné peníze, přestože bys nikomu nedal zadarmo svůj oděv nebo dům, ani nic jiného, čemu přisuzuješ nějakou peněžní hodnotu, leč vzal bys ne méně, než je vhodné.

(11) πάλιν δέ ποτε ὁ Ἀντιφῶν διαλεγόμενος τῷ Σωκράτει εἶπεν·

ᾧ ὦ Σώκρατες, ἐγὼ τοί σε δίκαιον μὲν νομίζω, σοφὸν δὲ οὐδ' ὀπωσιοῦν· δοκεῖς δέ μοι καὶ αὐτὸς τοῦτο γινώσκειν· οὐδένα γοῦν τῆς συνουσίας ἀργύριον πράττει.

καίτοι τό γε ἰμάτιον ἢ τὴν οἰκίαν ἢ ἄλλο τι ὧν κέκτησαι νομίζων ἀργυρίου ἄξιον εἶναι οὐδενὶ ἂν μὴ ὅτι προῖκα δοίης, ἀλλ' οὐδ' ἔλαττον τῆς ἀξίας λαβών.

(12) Je tedy zřejmé, že pokud by ses domníval, že společenství s tebou má nějakou hodnotu, požadoval bys za něj ne méně peněz, než na kolik bys je cenil. Spravedlivý sice jsi, protože neklameš kvůli zbohatnutí, moudrý však nejsi, neboť to, co víš, nemá žádnou hodnotu.“

(12) δῆλον δὴ ὅτι εἰ καὶ τὴν συνουσίαν ὧιου τινὸς ἀξίαν εἶναι, καὶ ταύτης ἂν οὐκ ἔλαττον τῆς ἀξίας ἀργύριον ἐπράττου. δίκαιος μὲν οὖν ἂν εἴης, ὅτι οὐκ ἕξαπατᾷς ἐπὶ πλεονεξίαι, σοφὸς δὲ οὐκ ἂν, μηδενὸς γε ἄξια ἐπιστάμενος.

(13) Sókratés mu odpověděl:

„Antifónte, u nás je obvyklé, že krásu, a stejně tak i moudrost, lze nabízet způsobem pěkným i potupným. Vždyť pokud někdo prodává krásu za peníze tomu, kdo si ji žádá, nazývá se to prostitucí; když však někdo poznal, že milovník je pěkný a dobrý, stává se jeho přítelem, a to se považuje za rozumné. Ty, kteří chtějí svou moudrost prodávat za peníze, se nazývají sofisté, podobně jako prostitutí. Když však někdo učí toho, jehož ušlechtilost poznává, co je v něm dobrého, stává se přítelem, a o tom se soudí, že jedná jako dobrý občan.

(13) ὁ δὲ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπεν·

᾿Ω Ἀντιφῶν, παρ' ἡμῖν νομίζεται τὴν ὥραν καὶ τὴν σοφίαν ὁμοίως μὲν καλόν, ὁμοίως δὲ αἰσχρὸν διατίθεσθαι εἶναι. τὴν τε γὰρ ὥραν ἐὰν μὲν τις ἀργυρίου πωλῆι τῷ βουλομένῳ, πόρνον αὐτὸν ἀποκαλοῦσιν, ἐὰν δέ τις, ὃν ἂν γνῶι καλόν τε κἀγαθὸν ἐραστὴν ὄντα, τοῦτον φίλον ἑαυτῷ ποιῆται, σώφρονα νομίζομεν· καὶ τὴν σοφίαν ὡσαύτως τοὺς μὲν ἀργυρίου τῷ βουλομένῳ πωλοῦντας σοφιστὰς ὥσπερ πόρνους ἀποκαλοῦσιν, ὅστις δέ, ὃν ἂν γνῶι εὐφυᾶ ὄντα, διδάσκων, ὃ τι ἂν ἔχη ἀγαθόν, φίλον ποιεῖται, τοῦτον νομίζομεν, ἃ τῷ καλῷ κἀγαθῷ πολίτη προσήκει, ταῦτα ποιεῖν.

(14) Se mnou je to takhle, Antifónte: Jako má někdo radost z dobrého koně, psa nebo ptáka, tak a ještě více mám radost z dobrých přátel, a pokud mám něco dobrého, učím to a představuji ostatním, co jim může přispět k jejich dokonalosti. Společně se svými přáteli probírám poklady, které dávní moudří mužové zanechali zapsané ve svých knihách, a když tam vidíme něco dobrého, považujeme to za cosi velkého a vkládáme to do srdce, když jsme navzájem přáteli.“

Když jsem toto vše slyšel, zdálo se mi, že on sám je blažený a že vede posluchače k dokonalosti.

(14) ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτός, ὧ Ἀντιφῶν, ὥσπερ ἄλλος τις ἢ ἵππῳ ἀγαθῷ ἢ κυνὶ ἢ ὄρνιθι ἥδεται, οὕτω καὶ ἔτι μᾶλλον ἥδομαι φίλοις ἀγαθοῖς, καὶ ἐὰν τι ἔχω

ἀγαθόν, διδάσκω, καὶ ἄλλοις συνίστημι παρ' ὧν ἂν ἡγῶμαι ὠφελήσεσθαι τι αὐτούς εἰς ἀρετήν· καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν πάλαι σοφῶν ἀνδρῶν, οὓς ἐκεῖνοι κατέλιπον ἐν βιβλίοις γράψαντες, ἀνελίπτων κοινῇ σὺν τοῖς φίλοις διέρχομαι. καὶ ἂν τι ὀρῶμεν ἀγαθόν, ἐκλεγόμεθα καὶ μέγα νομίζομεν κέρδος, ἐὰν ἀλλήλοις φίλοι γινώμεθα.

ἐμοὶ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούοντι ἐδόκει αὐτός τε μακάριος εἶναι καὶ τοὺς ἀκούοντας ἐπὶ καλοκάγαθίαν ἄγειν.

(15) Jindy se ho zase Antifón ptal, jak si může myslet, že jiné připravuje pro politiku, když se sám politikou nezabývá, třebaže jí rozumí. Odpověděl:

„Zda-li pak bych, Antifónte, dokázal v politice víc, pokud bych se jí věnoval pouze sám, nebo když se postarám o co nejmíc takových lidí, kteří by byli vhodní k politické činnosti?“

(15) καὶ πάλιν ποτὲ τοῦ Ἀντιφῶντος ἐρομένου αὐτόν, πῶς ἄλλους μὲν ἡγοῖτο πολιτικούς ποιεῖν, αὐτὸς δ' οὐ πράττει τὰ πολιτικά, εἶπερ ἐπίσταιτο·

Ποτέρως δ' ἂν, ἔφη, ὦ Ἀντιφῶν, μᾶλλον τὰ πολιτικὰ πράττοιμι, εἰ μόνος αὐτὰ πράττοιμι ἢ εἰ ἐπιμελοίμην τοῦ ὡς πλείστους ἰκανοὺς εἶναι πράττειν αὐτά;

A 4 = Athénaios, *Deipnosophistae* XV, 673e-f (XV, 15 Kaibel)

ἐκδόντος γὰρ τούτου [peripatet. Adrastos] πέντε μὲν βιβλία Περὶ τῶν παρὰ Θεοφράστῳ ἐν τοῖς Περὶ ἠθῶν καθ' ἰστορίαν καὶ λέξιν ζητουμένων, ἕκτον δὲ περὶ τῶν ἐν τοῖς Ἠθικοῖς Νικομαχείοις Ἀριστοτέλους, ἐννοίας ἀμφιλαφεῖς παραθεμένου περὶ τοῦ παρὰ Ἀντιφῶντι τῷ τραγωιδιοποιῶ (Nauck FGT p. 792) Πληξίππου καὶ πλεῖστα ὅσα καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀντιφῶντος εἰπόντος, σφετερισάμενος [Ἠφαιστίων] καὶ ταῦτα ἐπέγραψέν τι βιβλίον Περὶ τοῦ παρὰ Ξενοφῶντι ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασιν Ἀντιφῶντος, οὐδὲν ἴδιον προσεξευρών.

A 5 = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* II, 46

Jak Aristotelés říká ve třetí knize spisu *O básnictví*, Sókrata kritizoval Antilochos z Lémnu a vykladač věšterných znamení Antifón.

τούτῳ [Σωκράτης] τις, καθά φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τρίτῳ Περὶ ποιητικῆς (fr. 75 Rose), ἐφιλονίκηει Ἀντίλοχος Λήμνιος καὶ Ἀντιφῶν ὁ τερατοσκόπος.

A 6/1 = Pseudo-Plútarchos, *Vit. X orat.* 1; p. 833c

λέγεται δὲ τραγωιδίας συνθεῖναι ἰδία καὶ σὺν Διονυσίῳ τῷ τυράννῳ· ἔτι δ' ὦν πρὸς τῇ ποιήσει τέχνην ἀλυπίας συνεστήσατο, ὥσπερ τοῖς νοσοῦσιν ἢ παρὰ τῶν ἰατρῶν θεραπεία ὑπάρχει· ἐν Κορίνθῳ τε κατεσκευασμένος οἴκημά τι παρὰ τὴν ἀγορὰν προέγραψεν, ὅτι δύναται τοὺς λυπομένους διὰ λόγων θεραπεύειν, καὶ πυνθανόμενος τὰς αἰτίας παρεμυθεῖτο τοὺς κάμνοντας. νομίζων δὲ τὴν τέχνην ἐλάττω ἢ καθ' αὐτὸν εἶναι ἐπὶ ῥητορικὴν ἀπετράπη. εἰσὶ δ' οἱ καὶ τὸ Γλαύκου τοῦ Ῥηγίνου Περὶ ποιητῶν βιβλίον (FHG II, 23) εἰς Ἄντιφῶντα ἀναφέρουσι.

A 6/2 = Filostratos, *Vitae sophistarum* I, 15, 2

πιθανώτατος δὲ ὁ Ἄντιφῶν γενόμενος καὶ προσρηθὴς Νέστωρ ἐπὶ τῷ περὶ παντὸς εἰπῶν ἂν πεῖσαι νηπενθεῖς ἀκροάσεις ἐπήγγειλεν, ὡς οὐδὲν οὕτω δεινὸν ἐρῶντων ἄχος, ὃ μὴ ἐξελεῖν τῆς γνώμης.

A 7 = Lúkianos, *Verrae historiae* II, 33 Macleod

[Na Ostrově Snů:] ... a blízko [pramene] dva chrámy, Šalby a Pravdy, kde je též jejich vnitřní svatyně a věštírna, kterou spravoval a v níž prorokoval Antifón, vykladač snů, jemuž se od Spánku dostalo této cti.

[Ἄντιφῶντος νῆσος] καὶ πλησίον ναοὶ δύο Ἀπάτης καὶ Ἀληθείας· ἔνθα καὶ τὸ ἄδυτον ἐστὶν αὐτοῖς καὶ τὸ μαντεῖον, οὗ προειστίκει προφητεῶν Ἄντιφῶν ὁ τῶν ὄνειρων ὑποκριτὴς ταύτης παρὰ τοῦ Ὑπνου λαχὼν τῆς τιμῆς.

A 8 = Kléméns Alex., *Stromata* VII, 24 (př. V. Černušková)

Trefná je i Antifónova replika. Kdosi vykládal jako znamení, že svině sežrala selata. Když Antifón spatřil, jak je ta svině kvůli chovatelově lakotě zmořená hladem, řekl: „Bud' rád za takové znamení. Mohla sežrat tvoje děti, když je tak vyhladovělá!“

χαρίεν τὸ τοῦ Ἄντιφῶντος· οἰωνισαμένου τινός, ὅτι κατέφαγεν ὕς τὰ δελφάκια, θεασάμενος αὐτὴν ὑπὸ λιμοῦ διὰ μικροψυχίαν τοῦ τρέφοντος κατισχναμένην· ἄχαιρε, εἶπεν, ἐπὶ τῷ σημείῳ, ὅτι οὕτω πεινώσα τὰ σὰ οὐκ ἔφαγεν τέκνα.'

A 9 = Gnomolog. Vindob. 50; p. 14 Wachsm.

Ἄντιφῶν ἐρωτηθεὶς, τί ἐστὶ μαντική, εἶπεν·

ἄνθρωπου φρονίμου εἰκασμός.

λέγεται δὲ τραγωιδίας συνθεῖναι καὶ ἴδια καὶ σὺν Διονυσίῳ τῷ τυράννῳ.